

декомпозиція факторів, які формували стан поточного рахунку свідчить, що економіка країни все ще залишається вразливою до зовнішніх шоків. Розширення дефіциту поточного рахунку у 2016 році є ще одним підтвердженням нелегкої задачі вибору державної політики: як стимулювати надходження інвестицій з метою забезпечення економічного розвитку в середньостроковій перспективі та одночасно сприяти зростанню рівня заощаджень з метою недопущення виникнення надмірних дефіцитів? Вирішення такого завдання має базуватися на продовженні зваженої монетарної й фіскальної політики та проведенні структурних реформ, спрямованих на зміцнення зовнішньоекономічної позиції країни.

Список використаних джерел:

1. Blanchard, Olivier J. Should Current Account Balances Be Reduced? / Blanchard, Olivier J., Milesi-Ferretti, Gian Maria R. // Staff Discussion Note № 2011/03. – 2011.
2. Blanchard, Olivier J. Global Imbalances: In Midstream? / Blanchard, Olivier J., Milesi-Ferretti, Gian Maria R. // Staff Position Note № 2009/29. – 2009., с.4
3. Josh Bivens. Short- and Long-Term Impacts of Infrastructure Investments on U.S. Employment and Economic Activity //Economic Policy Institute Briefing Paper №374. – 2014.

Шарова І.О.

Студентка 3 року навчання, НаУКМА

ТІНЬОВИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: ЧОМУ МИ НЕДООЦІНЮЄМО ЦЮ ПРОБЛЕМУ І ЧОГО ЦЕ НАМ ВАРТУЄ

Тіньова економіка за своїм визначенням – це економічна діяльність поза державним контролем та звітністю [1]. Класичне розуміння тіньового сектору – це «відмивання грошей», це заборонені (або не декриміналізовані) законодавством економічні відносини, це криміналізація та подальша олігополізація окремих секторів ринку, це хабарництво та «кришування» тощо. Цьому розумінню можемо завдячити італійській мафії, що в 30-их роках минулого століття захопила американську економіку. Однак Україна початку 21 століття це не Америка 20-го. І основна відмінність полягає саме у визначенні тіньового сектору в Україні, та мотивів людей, які йому належать.

Тіньова економіка ділиться на три складові: неофіційну, іллегальну та кримінальну. Кримінальна складова – це виробництво та продаж заборонених товарів та послуг. Неофіційна – діяльність домогосподарств, які виготовляють товари і послуги для своїх потреб. Іллегальна – виробництво та продаж легальних товарів чи послуг поза державним контролем і звітністю. Іллегальний тіньовий сектор прийнято ділити за сферою охоплення на внутрішню, глобальну і зовнішню [2]. Тобто суть, яку вкладають в це поняття, стосується саме свідомого вироблення, розповсюдження та продажу необлікованим способом. Власне, це поняття є прекрасним прикладом фундаментальної помилки атрибуції [3].

Оперуючи знаннями когнітивної науки, правильну сегментацію поняття «іллегальна тіньова економіка» має утворювати питання про свідомість мотивації суб'єкта економіки до участі в іллегальній економічній діяльності. Очевидно, що мотивація може бути свідомою або несвідомою. Свідомою мотивацією передбачає усвідомлення ризиків та вигід від іллегальної діяльності. Несвідомою – передбачає, що

людина не має прямих намірів заробити («наживитись») через свою економічну діяльність.

В українських реаліях тіньова економіка це - «обнал» або виведення грошей із офіційної економіки в неофіційну (на противагу «відмиванню» грошей) як ухилення від податків на прибуток від економічної діяльності, наступний перерозподіл готівкових коштів між найманими працівниками як ухилення від ЄСВ тощо. І якщо протидія «обналу» та ухиленню від податків може і має бути регульована Податковим Кодексом, протидія кримінальному сектору має регулюватись Кримінальним Кодексом, протидії неофіційному сектору не має бути апріорі, то іллегальний сектор через свою природу переважно роздрібною торгівлі в Україні поки що не може бути якісно чи повноцінно урегульованим. Застосовуючи сегментацію іллегального сектора за свідомістю мотивації до участі, схарактеризуємо цей сектор глибше. І першим закономірним питанням буде: «де і як купуються та оплачуються товари і послуги, якими суб'єкт задовольняє свої потреби?».

Суттєва кількість потреб може бути та задовольняється на ринках та невеликих пересувних магазинах, грошовий обіг при цьому забезпечується готівкою. При цьому продавчині власної городини мають несвідомий мотив до участі, в той час, як кав'ярні на колесах (не усі з них мають необхідні документи зареєстрованої діяльності) є проявом свідомої участі в іллегальному бізнесі.

Може здаватися на перший погляд, що загальний обсяг коштів, які ми витрачаємо на купівлю дріб'язкових речей, не може суттєво впливати на економіку. Однак така поведінка має мультиплікативний ефект (через оборотну здатність готівки в економіці). Це унеможливорює розрахунок іллегального тіньового сектора, бо вимагає знання граничної схильності до споживання, терміну повного обороту купюри та інших. В свою чергу, ця неможливість розрахунків, робить усі оцінки тіньового сектора неточними, інтервальними, необґрунтованими.

Тобто недолік у розумінні українського тіньового сектора полягає не в тому, що ми не можемо його виміряти, позбутись від нього, зробити його якісною математичною складовою наших економетричних аналізів. Це все наслідки справжнього недоліку – ми не моделюємо природу української економіки в цілому. Це дуже дорогі та ємні дослідження.

В даному питанні, ми маємо розуміти економіку не як скупчення людей із спекулятивним попитом на гроші [4], тобто «меркантильних» підприємців, а як скупчення людей із транзакційний попитом [4]. Українська економіка, попри наявність великих та середніх виробничих підприємств, має низький рівень виробничих потужностей на душу населення (досліджень немає, але достатньо подивитись на порожні заводи в Тернополі, чи на річкову систему України, вільну від барж). Важко оминати й той факт, що основна стратегічна причина успіху компаній В2С, це відсутність суттєвої надбавки в ціні, що утворюється в процесі перепродажу продукції. Так чи інакше, суттєвий розвиток сфери послуг на фоні вповільненої виробничої сфери свідчить про домінування торгових відносин в утворенні доданої вартості, і в кінцевому рості ВВП.

Тобто існування іллегального тіньового сектора напряду пов'язано саме із торгівлею. Однак, затверджені методи розрахунку рівня тіньової економіки і близько не відображають цієї реальності [7]. Не забуваймо, що тіньовий сектор в Україні – це

закономірна реакція на існування законодавчих «дірок», нездорову економічну систему й незакріплену культуру та самоідентифікацію модерної нації. У разі спрямованої антитіньової політики, необхідні інституційні та економічні ін'єкції мають враховувати природу джерел доходів громадян України, аби не спричинити різкої дестабілізації купівельної здатності та економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Feige, Edgar L. (2016). "The Meaning and Measurement of Unobserved Economies: What do we really know about the "Shadow Economy"?". *Journal of Tax Administration*(30/1)
2. Варналій З. С. Тіньова економіка : сутність, особливості та шляхи легалізації [монографія] / З. С. Варналій. – К., 2006 р. – 576 с.
3. Malle, Bertram F. (2006). "The actor-observer asymmetry in attribution: A (surprising) meta-analysis.". *Psychological Bulletin*
4. Глущенко С. В. Гроші. Кредит. Кредитний ринок. / Світлана Василівна Глущенко. – Київ, 2015. – 203 с. – (НаУКМА).
5. Товарна структура зовнішньої торгівлі у січні-листопаді 2016 року [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/tsztt/tsztt_u/arh_tsztt2016_u.html.
6. Податкова реформа: факти і цифри [Електронний ресурс] // Міністерство Фінансів України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/567038854c68e.pdf>.
7. Методичні рекомендації розрахунку рівня тіньової економіки: Наказ Міністерства економіки України від 2009-18-02. — 12 с. — Режим доступу: www.me.gov.ua.

Шолом Ю.В.

Студентка магістерської програми, НаУКМА

ГЕОЕКОНОМІЧНІ ВЕКТОРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Визначення пріоритетів національної гео економічної політики стосовно тих або інших міжнародно-економічних об'єднань та коопераційних, інтеграційних процесів для України стало одним з найгостріших питань розвитку держави після здобуття нею незалежності.

Проблемою для України залишається суперечність між більш прозахідним зовнішньополітичним, військово- стратегічним курсом країни та її значною мірою односторонньою економічною залежністю від Росії, та й взагалі від відносин за східним вектором – із блоком країн СНД.

Торговельні відносини України з країнами СНД мають складний та суперечливий характер. СНД характеризується все більшою біполярністю відносин, чітким виділенням центру і периферії, формуванням різнорідних за поглядами цілі, функції, майбутнє організації блоків.

Першочерговою з моменту заснування СНД ціллю було збереження економічних зв'язків, які сформувалися в умовах СРСР. Однак з часом виявилася нераціональність значної частини торгово-виробничих відносин, у зв'язку з колишньою системою адміністративно-командного управління й моделлю внутрішньосоюзного й галузевого поділу праці, значними протекціоністськими бар'єрами з боку РФ, дискримінаційними щодо членів Співдружності, використанням РФ цін на енергоносії як засобу політичного тиску.